

MEMORIAL

General Marii Wittek

stała
wyższa

Powst. Śląskie
Tajne Nauczanie
W. wa.

ZIEMSKA Józefa

2119/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

ZIEMSKA Józefa

I/1. Relacja ✓ k. 3, s. 1-3

2119/WSK

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora ✓ k. 3, s. 1-3

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne —

VI. Fotografie *kwak*

I/1 RELACJA WŁAŚCIWA

- Wspomnienie o dyrektor Józefie Ziemskiej; oprac. K. Gałczewska, b.m.d., mps (ksero), k. 3, s. 1-3.

1/1/1

- 1 -

Wspomnienie o dyr. Józefie Ziemskiej.

W bieżącym roku przypada 80-ta rocznica założenia w Gnieźnie Miejskiego Gimnazjum Żeńskiego im. Błog. Jolanty. Warto przy tej okazji przypomnieć postać prof. Józefy Ziemskiej, długoletniej dyrektorki tej szkoły i wychowawczynie kilkunastu ~~szkoleń~~ roczników młodych gnieźnianek.

Józefa Ziemska urodziła się 4 lutego 1891 roku w Kościanie. Powołanie do pracy pedagogicznej odezwało się w jej życiu dość wcześnie, bowiem już w 1910 r. ukończyła 4-letnie seminarium nauczycielskie w Poznaniu. W 1911 r. rozpoczęła pracę pedagogiczną w Prywatnym 7-o klasowym Liceum SS. Urszulanek w Krakowie. Do czerwca 1914 r. uczyła tam jęz. niemieckiego i geografii oraz jęz. angielskiego jako przedmiotu nadobowiązkowego.

W okresie I wojny światowej spotykamy p. Ziemską jako nauczycielkę prywatną w rodzinach ziemiańskich. Od września 1914 r. do kwietnia 1917 r. przebywała w Tucznie u p. Wichlińskich, kształćąc ich trzy córki według programu Liceum SS. Urszulanek z Krakowa. Od września 1917 r. do lutego 1919 r. była nauczycielką synów i córki p. Tyszkiewiczów w Poładze. Obie rodziny wystawiły p. Józefie Ziemskiej bardzo pochlebne świadectwa, podkreślając jej sumiennosc, fachowosc oraz talent wychowawczy, bo - jak pisze o niej p. Wichlińska - "była nie tylko wzorową nauczycielką, ale zarazem najlepszą kierowniczką i towarzyszką dla córek moich, które ją serdecznie pokochały."

W 1920/21 r. przebywała p. Ziemska w Olesnie na Śląsku. Był to okres plebiscytu oraz III powstania śląskiego. Tu dochodzi do głosu inny znamieny rys jej osobowości: zaangażowanie społeczne i patriotyczne. Świadkowie tamtych dni i tamtych wydarzeń zgodnie poświadczają, że p. Józefa Ziemska brała udział w pracach plebiscytowych oraz w III powstaniu śląskim. Jeździła jako kurier z tajnymi dokumentami do komisarza plebiscytowego Wojciecha Korfianteo, urzędującego wówczas w hotelu Iomnitz w Bytomiu. W biurze plebiscytowym w Olesnie bezinteresownie uczyła języka polskiego, pracowała również jako działaczka oświatowa i agitatorka sprawy polskiej wśród kobiet i młodzieży okolicznych wsi. Ściągnęła tym na siebie uwagę władz niemieckich, które nie szczędziły jej prześladowań aż do aresztowania włącznie. W 1921 r. musiała opuścić Olesno, które znalazło się wówczas poza granicami Polski. Powróciła więc do Wielkopolski i do pracy pedagogicznej. 1. IX. 1922 r. zostaje p. Ziemska etatowym nauczycielem w Państw. Gimnazjum i Liceum im. Gen. Zamoyskiej w Poznaniu. Na tym stanowisku pracuje do 1927 r. Równocześnie w 1923 r. zdaje egzamin nauczycielski

kończący 5-letnie studia wyższe na Uniwersytecie Poznańskim, dający jej pełne kwalifikacje do nauczania geografii, języka angielskiego i języka niemieckiego w szkołach średnich oraz seminariach nauczycielskich. Pozostała z tamtych lat opinia ówczesnej dyrektorki Gimnazjum i Liceum im. Gen. Zamoyskiej p. Rzępeckiej jest dla p. Ziemskiej bardzo ~~xxx~~ pochlebna i warto ją tu przytoczyć: "Praca pedagogiczna p. Ziemskiej zasługuje na wyrazy najwyższego uznania. Dzięki wybitnym zaletom charakteru pozyskała p. Ziemska serca uczennic, uznanie rodziców, sympatię i szacunek grona nauczycielskiego."

W marcu 1927 r. trafia p. Ziemska do Gniezna. Obejmuje tu funkcję kierowniczkę Miejskiego Gimnazjum Żeńskiego pozostając jeszcze na etacie nauczycielskim Gimnazjum im. Gen. Zamoyskiej w Poznaniu. W tym momencie staje p. Ziemska przed trudnym i odpowiedzialnym zadaniem. Gimnazjum żeńskie powstało dzięki inicjatywie i ofiarności grona obywateli gnieźnieńskich i w pierwszych latach swojego istnienia musiało się borykać z wielkimi trudnościami. Nie było wystarczających funduszy, pełnej kadry nauczycielskiej, właściwego wyposażenia. Sytuacja poprawiła się, gdy od września 1925 r. szkoła przeszła na etat Magistratu miasta Gniezna, zyskując tym samym stałą bazę finansową. Brakowała tylko jeszcze osoby, która dokonałaby gruntownej zmiany w organizacji i pracy szkoły, aby osiągnąć wymagany poziom nauczania i wychowania. Realizacji tego zadania podjęła się p. Józefa Ziemska. Główną jej troską było uzupełnienie grona nauczycielskiego o pełnoetatowych, kompetentnych, dobrze przygotowanych do pracy nauczycieli. Już w 1931 roku grono ~~skł~~ składało się z 13 nauczycieli stałych, z tego tylko 4 osoby pozostały z dawnego składu, a do 1939 roku dokonywały się jeszcze dalsze zmiany kadry nauczycielskiej. W roku szkolnym 1930/31 miasto przystąpiło do gruntownej przebudowy budynku szkoły. Remont i rozbudowa trwały do 1933 roku i oczywiste jest, że działo się to z czynnym udziałem kierownictwa szkoły.

Władze oświatowe doceniając pracę p. Józefy Ziemskiej przyznały jej w 1928 r. tytuł profesora. W 1932 r. Kurator Okręgu Szkolnego Poznańskiego zatwierdził ją na stanowisku dyrektora szkoły. W tym też czasie Ministerstwo W. R. i O. P. przyznało gimnazjum gnieźnieńskiemu najpierw w 1930 r. niepełne, a od 1932 r. pełne prawa państwowe. W 1933 r. Magistrat miasta Gniezna mianował p. Józefę Ziemską urzędnikiem miasta Gniezna na stałe w charakterze dyrektorki Miejskiego Gimnazjum Żeńskiego. W ten sposób umacniała się pozycja p. Ziemskiej i wzrastał jej autorytet w szkole i w społeczności gnieźnieńskiej. A gimnazjum rzeczywiście rozwijało się. Podnosił się stale poziom nauczania, także dzięki licznym zajęciom pozalekcyjnym w kółkach zainteresowań, ~~ta-
kie~~

bogaciło się życie społeczne szkoły dzięki wielu organizacjom młodzieżowym, takim jak Samorząd, Harcerstwo, Sodalicja Mariańska, PCK, IOPP. W pracy wychowawczej duży nacisk położony był na kształtowanie postaw patriotycznych i obywatelskich. Pani dyrektorka Ziemska była wymagająca, pilnowała dyscypliny i wypełniania obowiązków szkolnych, czym wzbudzała szacunek i respekt, potrafiła jednak okazywać młodzieży zrozumienie i życzliwość. Z satysfakcją mogła też w 1946 r. powiedzieć, że "szkoła rozwijała się coraz pomyślniej, by w 1939 r. stanąć w szeregu z innymi zakładami na należytych poziomach."

Wojna zmusiła p. Dyrektorkę do opuszczenia Wielkopolski. Przebywała wówczas głównie w Warszawie, przejściowo także w Małej Wsi w powiecie grójeckim /od 1940 do 1942 roku/. W Warszawie przeżyła bohaterkę i tragiczne dni Powstania, a w połowie września 1944 r. znalazła się w Częstochowie. Wszędzie podejmowała pracę nauczycielską w tajnych kompletach nauczania.

W maju 1945 r. p. Ziemska wróciła do Gniezna, do "swojej" szkoły, w której nauka rozpoczęła się już od 15 marca tego roku. W 1946 r. gimnazjum obchodziło 25-lecie istnienia połączone ze zjazdem b. wychowanek. W wydanej z tej okazji Jednodniówce w słowie wstępnym p. Dyrektorka podkreślała serdeczny związek, jaki łączył zawsze b. wychowanki ze szkołą. Z dumą stwierdzała, że żadna z nich "nie okryła hańbą czynami swymi dobrego imienia naszej uczelni." Wspominając patronkę szkoły błog. Jolantę wskazywała na wartości, które przyświecały pracy wychowawczej w gimnazjum jej imienia. Z tak ukształtowanymi i wyrażanymi poglądami nie mogła się długo utrzymać na stanowisku dyrektorki szkoły. 31.8.1947 r. została oficjalnie zwolniona ze swoich obowiązków ~~przeznaczając na rentę inwalidzką~~ i przeszła na rentę inwalidzką. W 1948 r. opuściła Gniezno i można przypuszczać, że było to dla niej trudne i bolesne przeżycie. Odtąd przebywała u rodziny. W 1963 r. p. dyr. Ziemska została skierowana do Zakładu Specjalnego w Chorzowie przy ul. Powstańców 45. Tam przebywała aż do końca życia. Zmarła 22.3.1983 r.

Śląsk nie zapomniał o jej zasługach z okresu plebiscytu i III powstania. W 1971 r. otrzymała dodatek do emerytury, przysługujący weteranom powstań śląskich. W grudniu tego samego roku dyr. Ziemska została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. W 1974 r. przyznano jej Śląski Krzyż Powstańczy oraz Złotą Odznakę ZMP.

Gniezno będzie miało okazję wspomnieć ją z wdzięcznością podczas obchodów jubileuszu 80-lecia "jej" szkoły 30 września bieżącego roku.

(opracowała Krystyna Gałęzewska)
na podstawie dokumentów , wspomnień
własnych i siostrzenicy)

I/2 DOKUMENTY

- Zaświadczenie Wicedyrektora Instytutu Zachodniego (odpis), Poznań 25.03.1949, mps (ksero), k. 1, s. 1.
- Zaświadczenie świadka Jana Laskowskiego, Katowice 4.03.1969, mps (ksero), k. 1, s. 2.
- Zaświadczenie świadka Władysławy Plucinińskiej, Londyn 10.04.1969, mps (ksero), k. 1, s. 3.

1/2/11

Z a ś w i a d c z e n i e .

Ob. Józefa Z i e m s k a pracowała w tajnych kompletach nauczania

- w czasie od kwietnia 1940 do 1.9.1940 w Warszawie,
- " " od 1.9.1940 do 1.8.1942 w Małej Wsi
gmina Belsk, pow. grójecki,
- " " od 1.8.1942 do 1.8.1944 w Warszawie,
- " " od 15.9.1944 do 20.3.1945 w Częstochowie.

Powyższe szczegóły dotyczące przebiegu pracy w tajnym szkolnictwie w okresie okupacji ob. Józefy Ziemskiej jako b. dyrektor Departamentu w Ministerstwie Oświaty oraz b. kierownik Tajnego Biura Szkolnego Ziem Zachodnich w Warszawie w okresie okupacji stwierdzam własnoręcznym podpisem.

Poznań, dnia 24 marca 1949

(-) Dr. Michał Pollak
Dr. Michał Pollak
Wicel. Inst. Zachodniego

Własnoręczność podpisu wicedyrektora IZ dra Michała Pollaka stwierdza się

Poznań, dnia 24 marca 1949 (-) w.z. Dzienbowski

pieczęć: Instytut Badawczo-Naukowy
Dyrekcja
Instytut Zachodni

Stwierdzam własnoręczną pieczęć odpisu z oryginałem

Konstanca Swinarska
Dr. Konstanca Swinarska
Dyrektor

Poznań, dnia 25 marca 1949

I/2/2

"SPOŁEM"
Powiatowy Urząd Pracy
w Katowicach
Dział Spraw Pracowniczych

Z a ś w i a d c z e n i e
=====

Niniejszym zaświadczam, że ob. Józefa Ziemska, brała udział w pracach plebiscytowych oraz w Trzecim Powstaniu Śląskim w Oleśnie i w jego powiecie.

Mieszkała przez cały ten okres u moich rodziców w Oleśnie. Nieraz towarzyszyłem ob. Ziemskiej J. w jej wyjazdach do sąsiednich wsi, gdzie w swej pracy społecznej działała jako agitatorka na rzecz Polski.

Z tego powodu była prześladowana przez ówczesne władze niemieckie i nawet aresztowana. Jeździła również tajnymi dokumentami jako kurierka do Komisariatu Plebiscytowego w Bytomiu.

W czasie Trzeciego Powstania Śląskiego zostali rodzice moi jak również ob. Ziemska przemocą usunięci ze Śląska przez przeważające siły niemieckie i znaleźli się na terenie b. Kongresówki pod Częstochową.-

Katowice, dnia 4.03.1969 r.

Jan Laskowski
.....
/ Jan Laskowski /
zam. Katowice 8,
ul.

*Podpis pow. został złożony
w mojej obecności przez
ob. Laskowskiego Jana*

Stw. 1969
p.o. Kierownik Biura
Spraw Pracowniczych
[Signature]
mgr Zygmunt Stryczek

"SPOŁEM"
Powiatowy Urząd Pracy
w Katowicach
Dział Spraw Pracowniczych

Włastymira Maria Plucińska

Ealing,
London, W.13

Zaświadczam że pani Józefa Ziemska brała udział w latach 1920/21 w pracy plebiscytowej w Olesnie i okolicznych wsiach na Górnym Śląsku. Miałam cały czas łączność z panią Józefą Ziemska, pracując w tym czasie w Czerwonym Krzyżu. Wiadome jest mi że pani Józefa Ziemska udzielała w biurze plebiscytowym w Olesnie lekcji języka polskiego kolejarzom i innym. Ponadto pracowała jako działaczka oświatowa wśród kobiet i młodzieży sąsiednich wsi. Jeździła również jako kurier z dokumentami tajnymi do komisarza plebiscytowego Wojciecha Korfantego urzędującego w hotelu Lomnitz w Bytomiu.

Londyn,
10.4.1969.

Wł. M. Plucińska
Włastymira Maria Plucińska.

OKRĘG POMORSKI
AK
1939 1945

nr 881/69

Właścicielka dowodu osobistego podpisana do *M. M. Plucińskiej*
zamieszkała w *Londynie*
Marta Rejzbroń, j.p. Nr. A 264221

Wyst. dnia *5 T 1944* p. o. w. *Pobuje w NASEBY*
Londyn, dnia *10 kwietnia* 1969 r.

Za Kancelarię Generalnego
J. J. J.
Wicekonsul

ZIEMSKA Józefa

